

XX ASR INGLIZ ADABIYOTIDA FANTAZIYA JANRI

Qunduzxon Otajon qizi

O'zbekiston Milliy universiteti Xorijiy

Filologiya o'qituvchisi Xasanova

Tel: +998934462798

e-mail: xasanova.2024@internet.ru

Annotatsiya: XX asr ingliz adabiyotida fantastiya janri o'ziga xos va rang-barang shakllarda rivojlandi. Bu davrda ko'plab mualliflar o'z asarlarida xayoliy olamlar, sehrli mavjudotlar va fantastik sarguzashtlar orqali o'quvchilarni maftun etishdi. Fantaziya janri, ko'plab omillar ta'sirida, o'zining boy va xilma-xil imkoniyatlari bilan eng sevimli janrlardan biriga aylandi. Ushbu maqolada XX asr ingliz adabiyotida fantastiya janrining rivojlanishi, bu davrning eng mashhur yozuvchilar va ularning asarlariga batafsil to'xtalib o'tamiz.

Kalit so'zlar: fantastiya, J.R.R. Tolkien, S.S. Levis, J.K. Rowling, sehr va mifologiya.

XX asrning boshlariga kelib, fantastiya janri anglashilmagan va ko'pincha bolalar adabiyoti bilan bog'lanar edi. Biroq bu davrda bir nechta muhim asarlar va mualliflar fantastiya janrini jiddiy adabiyot sifatida tanitishga muvaffaq bo'lishdi. J.R.R. Tolkien, S.S. Levis va J.K. Rowling kabi yozuvchilar o'z asarlarida fantastik elementlarni kiritish orqali bu janrni yanada rivojlantirdilar.

Fantaziya janrining ildizlari juda qadimiy. Mifologiya, afsonalar va qadimiy adabiyotlar, masalan, "Gilgamish" yoki "Odissey", XX asrda yaratilgan fantastiya asarlar uchun muhim asos bo'lib xizmat qildi. Biroq XX asrning o'rtalariga kelib, fantastiya janri o'zining aniq belgilari va strukturasiga ega bo'ldi. Bu davrda fantastiya, odamlarning ichki kurashlari, ijtimoiy masalalar va falsafiy savollarni o'rganish uchun bir vosita sifatida qo'llanildi.

J.R.R. Tolkien, "Hobbit" va "Uzuklar hukmdori" trilogiyasi bilan tanilgan, XX asrning eng mashhur va sevimli fantastiya yozuvchilaridan biri bo'ldi. U o'z asarlarida keng va chuqur ko'lamda qurilgan dunyolar yaratdi, ular nafaqat o'zining ichki mantiqiy qoidalariga ega, balki turli madaniyatlar va tarixlar bilan boyitilgan edi. Tolkienning ishlarida mifologiya, tilshunoslik va mifologik qahramonlar yuksak ahamiyatga ega bo'lib, bu uning asarlarini boshqa fantastik asarlardan ajratib turadi.

Tolkienning asarlari nafaqat o'z zamonida, balki keyinchalik ko'plab yozuvchilar va san'atkorlar uchun ilhom manbai bo'ldi desak adashmaymiz. Uning yaratilgan olami, fantastik adabiyotda qoidalar va qonuniyatlarni o'rganishda yangi yo'nalishlar ochdi. Shuningdek, Tolkienning til yaratish mahorati, bu janrning boshqa yozuvchilari uchun yangi standartlar o'rnatdi. U fantastik dunyolarda yashovchi tillarni, mifologik mavjudotlar va ularning tarixlarini yaratgan, bu esa o'z navbatida, fantastika janrida original va o'ziga xos asarlar yaratish imkonini berdi.

S.S. Levis, o'zining Narniya saltanati haqidagi seriyasi bilan mashhur bo'lib, bu asarlar bolalar va kattalar o'rtasida katta muvaffaqiyatga erishdi. Narniya kitoblari orqali Levis, bir tomondan klassik fantastiya unsurlarini, ikkinchi tomondan esa diniy va falsafiy masalalarni o'rganishga muvaffaq bo'ldi.

Narniya olami, har bir kitobda yangi sarguzashtlar va o'zgaruvchan qahramonlar bilan boyitilgan, bu esa o'quvchilarni har doim qiziqtirib turadi. Levisning asarida qahramonlarning har birining ichki kurashi, axloqiy tanlovlari va ularning o'zaro munosabatlari e'tiborga molikdir. "Aslan" kabi belgilar, yaxshilik va yomonlik o'rtasidagi kurashning ramzi sifatida xizmat qiladi.

XX asrning oxiriga kelib, fantastiya janri yangi avlod mualliflarining e'tiborini jalb qila boshladi. J.K. Rowlingning Garri Potter haqidagi kitoblari (1997-2007) fantastiya janrini yangi darajaga olib chiqdi. Rowlingning asarlari, yosh avlod o'quvchilari o'rtasida juda katta ommalashishiga erishdi, bu esa fantastiya janrining yanada keng tarqalishiga olib keldi.

J.K. Rowling Garri Potter haqidagi kitoblarni yaratib, nafaqat o'z davrining, balki butun fantastiya janrining eng muvaffaqiyatli yozuvchilaridan biriga aylandi.

Shunday qilib, XX asr ingliz adabiyotida fantastiya janri o'zining kuchli va boy ifodalari bilan ajralib turadi. J.R.R. Tolkien, S.S. Levis va J.K. Rowling kabi mualliflar, fantastika janrini jiddiy adabiyot sifatida tanitib, u orqali insoniy hissiyotlar, ijtimoiy muammolar va axloqiy savollarni o'rgandilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rowling J.K. Harry Potter and the Sorcerer's Stone. – UK.: Bloomsbury, 1997. – 225 p.
2. Tolkien, J.R.R. The Hobbit. – UK: George Allen & Unwin, 1937. – 310 p.
3. Tolkien, J.R.R. The Lord of the Rings: The Fellowship of the Ring. – UK: George Allen & Unwin, 1954. – 423 p.
4. Lewis, C.S. The Lion, the Witch and the Wardrobe. – UK: Geoffrey Bles, 1950. – 189 p.
5. Carroll, Lewis. Alice's Adventures in Wonderland. – UK: Macmillan, 1865. – 96 p.
6. Tolkien, J.R.R. A Secret Vice: Tolkien on Invented Languages. – London: HarperCollins, 1983. – 100 p.
7. Hochman, Barak. "The Linguistic Legacy of J.R.R. Tolkien: The Role of Language in Creating Middle-earth." *Journal of Language and Literary Studies*. – 2015. – 13 p.
8. Bramlett, Frank. "The Language of Tolkien's Middle-earth: An Analysis of Elvish Languages." *Tolkien Studies*. – 2006. – 17 p.